

Historie: John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 3

Čtení na pokračování

Historie

3.

**John Smith, Thomas Helwys
a první baptistický sbor v Anglii**

Historie

John Smith, Thomas Helwys a první baptistický sbor v Anglii 3

Čtení na pokračování z knihy

JOHN SMITH, THOMAS HELWYS, A PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII.

JOHN SMITH SE-BAPTISTA
THOMAS HELWYS

A
PRVNÍ BAPTISTICKÝ SBOR V ANGLII

S NOVÝM SVĚTLEM NA CÍRKEV OTCŮ POUTNÍKŮ

WALTER H. BURGESS, B.A.

LONDÝN
JAMES CLARKE & CO., 13 & 14 FLEET STREET
1911.

KAPITOLA III.

KAZATEL MĚSTA LINCOLN — VÝKLAD ŽALMU 22 — PŘEDNÁŠKY O MODLITBĚ PÁNĚ

„Nejprve byl [tj. Smith] signatářem, konformistou a tak poctivým člověkem tehdy, jako kdykoli potom, pokud jsme kdy viděli či slyšeli něco, co by svědčilo o opaku: to je zjevné už z doby, kdy byl vysvěcen na duchovního a kdy byl dosazen na faru. Zda byl zcela konformní, to ví nejlépe on sám;

stačí, že byl tím, čím byl.“ [Richard Bernard]

Ačkoli měl Bernard zřejmě pravdu v náznaku, že John Smith nebyl „zcela“ konformní už v době své ordinace, byl tehdy — podobně jako sám Bernard — puritánem, kterému byly mnohé obřady a několik částí Knihy společných modliteb upřímně protivné.

Právě tato skupina kazatelů byla nejčastěji pod dohledem a zákazem biskupů; a právě z ní se obvykle rekrutovali městští lektoři a kazatelé.

Bylo přirozené, že rozhodnější puritáni vyhledávali místa kaplanů a lektorů, nad nimiž měli biskupové menší přímou jurisdikci než nad běžnými beneficiemi — šlo o přednášky (lectureships) zřizované ve městech a tržních městech a hrazené příspěvky občanů či z městských fondů.

Poznámky:

¹ Plaine Evidences, 1610, Preface.

Pokud Smith zakusil nějaký zásah ze strany Wickhamova nástupce na lincolnském stolci, tím spíše se poohlížel po takové pozici.

Nyní městská rada v Lincolnu jmenovala Thomase Luddingtona, M.A., původem z Lincolnshiru a fellowa Lincoln College v Oxfordu v letech 1582 až 1605, do funkce „kazatele pro město“. Dne 16. června 1597 se dohodli, že mu budou platit „30 liber ročně a jeho stravu u starostova stolu“.

Tuto funkci vykonával asi tři roky, avšak, jak se domnívám, nikoli s plnou spokojeností všech stran. Každopádně 3. května 1600 byla otázka postu městského kazatele znovu projednána a bylo přijato usnesení v tomto znění:

„Žádný duchovní či kazatel, který bude mít jakékoli beneficium či závazek mimo město Lincoln, nemá být zvolen kazatelem města, nýbrž má být vybrán takový muž, který nebude mít žádné beneficium a bude přebývat a trvale být mezi občany.“

Tím se dláždila cesta pro Smithe a téhož roku 7. září byl pan John Smith „zvolen městským kazatelem 8 hlasy proti panu Luddingtonovi, který jich měl 7“.

Těsná většina ukazovala, že nálady byly dosti rovnoměrně rozdělené, a neslibovala pro nového muže příliš pohodlnou dobu. Smith se však se svých nových povinností ujal v dobré mysli.

Podle svědectví guvernéra Williama Bradforda byl „dobrým kazatelem“. Práce mu byla blízká a byl dobře způsobilý obstát. Dokud měl oporu městské rady, cítil by se chráněn před nepřiměřeným zásahem biskupa a těšil by se značné svobodě v církevních záležitostech.

Poznámky:

[1] *14th Report of Hist. MSS. Commission, Appendix, Part VIII., on Lincoln Archives, 1895.*

Dne 21. října 1600 městská rada rozhodla, že „panu Johnu Smithovi, kazateli města,“ bude mít „roční plat 40 liber, vyplácený čtvrtletně, s 3 librami 6 šilinky a 8 pencí ročně na nájem domu a s povolením chovat tři krávy na obecních pozemcích.“

To byla docela uspokojivá suma a můžeme si představit Johna Smithe pohodlně usazeného ve městě Lincoln, zaměstnaného pravidelným kázáním v neděli a ve středu. Některé plody této práce později vydal tiskem.

Byl v té době ženatý? Pokládám to za velmi pravděpodobné. Protestantská strana ve městech dávala přednost ženatému duchovenstvu. O devět let později v Holandsku bylo jeho jméno těsně spojováno s Mary Smithovou, která, jak je přirozené se domnívat, byla jeho manželkou. Uvolnění jeho fellowshipu v roce 1598 mohlo být způsobeno jeho sňatkem.

VÝKLAD ŽALMU 22

Co do povahy jeho kázání v Lincolnu máme slušný příklad v drobném svazku výkladových kázání „tištěném Johnem Legatem, tiskářem cambridgeské univerzity“. Vyšel někdy po 24. březnu roku 1603. Nese název „*The Bright Morning Starre, or the Resolution and Exposition of the 22nd Psalme, preached publickely in foure sermons, at Lincolne by IOHN SMITH, Preacher of the Citie. (Zj. 22, 16): 'I am the roote and the Generation of David and the Bright Morning Starre.'*“

Poté následuje Legatův tirážní údaj, po němž je uvedeno: „A jsou k dostání u Znamení Korun na Paul's Churchyard u Simona Watersona.“

Jediný známý výtisk je v knihovně Emmanuel College v Cambridge, kam jej věnoval William Sancroft, arcibiskup canterburský.

Smith adresuje svou „Epistle Dedicatorie“ „ctihodnému, zbožnému a uctivému rytíři, siru Williamu Wrayovi, mému osvědčenému dobrému příteli a dobrodinci“. Posílá mu „pozdravy v Pánu Ježíši“ a udává důvod tohoto věnování v těchto slovech:

„Protože jsem zakusil, že jste — pod královým Veličenstvem — hlavním vyznavačem a ochráncem náboženství v těchto končinách (neboť jak mnozí věrní kazatelé jsou vám dlužníky v těle), a protože jsem i já mezi ostatními spočinul pod vaším stínem.“

Smith měl za to, že je prostor pro více knih vážného rázu.

„Vzhledem k tomu, že každá chatrná historka, marná mezihra a planá balada má privilegium tisku, mohou si kázání a výklady kazatelů nárokovat totéž. Svět je plný ‚Guye z Warwicku‘, ‚Williama z Cloudeslee‘, ‚Skogginových a Wolnerových žertů‘ a spisů podobné jakosti; a v tom lidé nalézají veliké potěšení číst a tak se veselíme hříchy druhých...“

Domnívám se, že knihkupecký krám a některé mužské poličky jsou lépe zásobeny takovými cetkami, které klamou mysl a náklonnost jako návnada rybu, než zdravými spisy o přírodě, umění či náboženství.“

Proto se Smith odvážil vydat tuto drobnou práci. Styl je prostý a přímočarý a stránky nejsou přetíženy marginálními odkazy, avšak pojednání je podle tehdejší módy rozvláčné. Smith říká:

„Nezdobil jsem své psaní povrchní učeností slov a obrátů, jazyků a svědectví lidí (čehož nicméně neodmítám), nýbrž poněvadž jsem si umínil přizpůsobit svůj sloh chápání prostých, snažím se vyjadřovat látku s co největší prostotou slov a vět.“

„Samozřejmostí bylo, že slova tohoto žalmu vztáhl na Krista podle konvenčního výkladu církve své doby. ‚Předmět žalmu‘ [1], praví, ‚je popis stavu každého pravého křesťana a zbožného srdce v osobě Davidově, a také předobraz Kristových utrpení a slávy.‘“

Prochází celý žalm verš po verši a pojednává každý bod do podrobná. Jako příklad jeho slohu vezměme část jeho komentáře k dvacátému druhému verši: ‚Budu zvěstovat jméno tvé bratřím svým, uprostřed shromáždění budu tě chválit.‘

Poznámky:

¹ *The Bright Morning Star*, s. 2.

Zároveň uvidíme, že Smith zastával puritánskou nauku o povaze úřadu kazatelského. Kristův služebník nebyl kněz, nýbrž ‚pastor‘ anebo ‚učitel‘. Bude rovněž zřejmé, že Písmo bral jako absolutní pravidlo a že ‚obrácení‘ pokládal za hlavní funkci služby.

‚Hlavní dílo Kristova prorockého úřadu,‘ praví, je zvěstovat Boží jméno, totiž jeho vznešené vlastnosti a celou jeho vůli svým bratřím, Židům, a tak celé církvi.

Neboť tak je toto místo přivedeno v Žd 2,12 k prokázání Kristova lidství, odkud uvažujeme, že Kristus je Bohem Otcem určen za jediného proroka, doktora a učitele církve. On je veliký biskup našich duší.

Bůh nám přikázal, abychom jej slyšeli, a on je jediný Zákonodárce, jenž může spasit i zatratit. Což se má rozumět takto: že on sám zjevil vůli svého Otce církvi službou proroků ve Starém zákoně, vlastní službou a službou apoštolů v Novém zákoně, kteří mluvili, jak je Duch svatý vedl.

Neboť Kristus Ježíš má ve svém lůně skryty všechny poklady moudrosti a poznání, proč je nazván Boží Moudrostí. A proto nemáme k psanému Božímu slovu nic přidávat ani z něho ubírat, ani v něm cokoli měnit; kdo by se na to odvažoval, snižuje prorocký úřad Kristův. Písma lze zajisté vykládat, ale nesmějí být měněna, rozmnožována ani zmenšována.

Z toho také právem následuje, že Služebníci a Pastýři církve, kteří stojí na místě Kristově (on vystoupiv na výsost a dav dary lidem), mají otevírat a zvěstovat Boží vůli (dostatečně zjevenou Kristem v spisech proroků a apoštolů) Božímu lidu k jejich obrácení a spasení.

A konečně obdobně jsou křesťané povinni bez bázně či hanby vyznávat a vylašovat pravdu Božího slova nejen před přáteli církve a těmi, nad nimiž mají zvláštní péči, nýbrž i před nepřáteli církve, jsou-li k tomu povoláni a nuceni.

Toto je hlavní dílo Kristova prorockého úřadu — učit církev. Nyní následují jeho účinky, jimiž jsou: chvála Boží a obrácení duší; které jsou vzájemně podřízené, neboť obrácením duší se Bůh oslavuje.

(1) Prvním účinkem Kristova prorockého úřadu, a tak i služby proroků, apoštolů a pastorů církve, je obrácení duší; jinak řečeno, shromažďování svatých, budování těla Kristova.

(2) Druhým účinkem Kristova prorockého úřadu, a tedy i služby, je chvála Boží; neboť proto musejí služebníci kázat a učit, aby byl Bůh oslaven v obrácení lidských duší. Tak praví Kristus: ‚Já ctím svého Otce,‘ a opět: ‚Já jsem tě oslavil na zemi,‘ z čehož mají služebníci, pastýři a učitelé církve se učit ve svých funkcích mířit k těmto koncům — aby zachraňovali duše, což je veliký projev moudrosti, a aby oslavovali Boha, což je cíl všech věcí.‘ [1]

Poznámky:

[1] Pozn. autora: „Smith předjímá první odpověď Westminsterského kratšího katechismu z r. 1647 — ‚Hlavní cíl člověka je oslavit Boha a navěky se z něho radovat.‘“

Odtud [proto] jsou k pokárání ti pastoři, kteří hledají spíše získat vlastní chválu inkoustovou učeností, zastírajíce a zatemňující svá kázání mračny filozofie a jazyků, jakoby spouštějíce závoj před Ukřižovaným Kristem a halíce Mojžíšovu tvář šátkem, aby lidé neměli s odkrytou tváří spatřovat slávu Boží, než aby [zůstávali u] chvály Boha a obrácení lidských duší — které jsou spíše tímto druhem kázání stále drženy v žaláři nevědomosti a hmatatelné temnoty, takže Denní hvězda, Ježíš Kristus, nemůže v jejich srdcích vyjít; takže tento druh kázání spíše zavírá než otevírá oči slepých.“ [1]

Takové výkladové kázání, pronášené s přesvědčivým půvabem a horlivostí, jimiž Smith vládl, bylo velmi přitažlivé pro ty, kdo se vážně zajímali o náboženství.

VYUČOVÁNÍ V INKHORNU

Muž Smithovy průhledné upřímnosti a otevřené přímosti se ovšem neobejde bez protivníků — a zdá se, že roku 1602 opozice sílila.

Luddington, dřívější městský kazatel, byl stále nablízku a měl loajální podporovatele. „Rozliční, muži na dobrém místě,“ byli neklidní pod Smithovým pronikavým kázáním.

Jeho přátelé považovali za žádoucí upevnit jeho postavení a nenechat je záviset na každoročním hlasování korporace.

Na schůzi v září 1602 přijali usnesení o „listině, jež má být sepsána na pergamen a zapečetěna, zajišťující doživotně plat dosud vyplácený panu Johnu Smithovi, kazateli již dávno zvolenému kázat každou neděli odpoledne a každou středu dopoledne; s tím výhradním ustanovením, aby nebyl nepřítomen od výkonu svého místa více než jednadvacet dní v roce, leda skrze nemoc aneb soudní pře a právní nesnáze; a po dobu nepřítomnosti aby zajistil jiného muže, jenž na jeho vlastní náklad jeho místo zastoupí.“

Avšak v příštím měsíci došlo k náhlé změně nálady. Dne 13. října se o věci prudce diskutovalo. Bylo prohlášeno, že Smith „nemá licenci ke kázání a je v tuto chvíli panem biskupem této diecéze z výkonu své služby a kázání odvolán.“ [1]

Poznámky:

[1] *The Bright Morning Star*, s. 167–173; *Lincoln Corporation Minutes*, sv. v., s. 14.

Dohoda zajišťující jeho plat byla zrušena a on byl ze svého úřadu propuštěn. Otcové města hned přikročili k obsazení místa.

„Pan Luddington byl zvolen městským kazatelem devíti hlasy proti panu Dalbiemu, pro něhož nebyl dán žádný hlas.“ [1]

Smith nyní pohrozil, že na městskou radu v Lincolnu podá žalobu o vyplacení své renty. Starosta se souhlasem své rady učinil protiútok tím, že předložil panu biskupovi diecéze články proti Smithovi „pro jeho bludné učení a nepatřičné vyučování náboženských věcí a osobní kázání na lidi v tomto městě“.

Byl tu materiál pro pěkný spor. Odpůrci Luddingtona se ihned chopili práce. Brzy bylo zřejmé, že s

městským kazatelem buď Luddingtonem, anebo Smithem nebude naděje na soulad, a byl hledán muž méně vyhraněných názorů.

Volba Dalbyho se jevila jako východisko z obtíží, ačkoli pro něj v říjnu nehlasoval nikdo, přece 8. července 1603 byl „zvolen kazatelem dvanácti hlasy proti panu Luddingtonovi, pro něhož nebyl dán žádný hlas, aby měl roční plat 30 liber za kázání v neděli ráno a ve středu odpoledne“.

Toto jmenování bylo uspokojivé a Dalby si úřad podržel, až bylo jeho místo 24. července 1608 prohlášeno za uprázdněné.

Avšak městská rada s Johnem Smithem neskončila, neboť to byl muž rozhodné houževnatosti. Trval na svém nároku. Zároveň proti němu byly vzneseny obžaloby pro některé smělá a zarážející prohlášení ohledně Modlitby Páně, jež velmi snadno mohla dát vzniknout nedorozuměním.

Poznámky:

[1] Tamtéž, s. 18. Richard Smith, advokát, byl tehdy městským písařem v Lincolnu. Byl příbuzným Johna Smithe?

LORD SHEFFIELD

„Byl jsem podivně haněn,“ stěžuje si, „pro učení, jež jsem vyložil z Modlitby Páně.“ [1] Spor byl nakonec postoupen Edmundu, lordu Sheffieldovi, a urovnán k vzájemné spokojenosti zúčastněných. Právě díky této přátelské a úspěšné arbitráži se Smith odvážil věnovat přednášky, které byly jedním z důvodů sporu, Lordu Sheffieldovi, když je příštího roku dal do tisku.

„Protože Vaše Lordstvo,“ říká Smith, „řídilo věc rozdílu mezi mými žalobci a mnou ohledně této záležitosti a protože Vaše Ctihodnost tak moudře a laskavě složila spor na obou stranách k uspokojení nás obou, může Vaše Lordstvo v právu nárokovat větší titul zde než kdokoli jiný.“

Odpovídajíc tím běží dedikace: „Ctihodnému Edmundovi, lordu Sheffieldovi, lordu místopředsedě a prezidentu rady Jeho Veličenstva zřízené na Severu.“

Edmund Sheffield (1546–1646) byl horlivý protestant. V bitvě proti španělské Armadě velel lodi *White Bear*. V létě 1603 byl určen do úřadu prezidenta Rady na Severu [2] a 1. srpna téhož roku byl jmenován lordem místopředsedou hrabství Yorkshire.

Dne 6. září 1604 mu byl adresován list, aby pomohl Francisu Browneovi při výkonu úřadu registrátora všech církevních příčin v provincii York.

Když vypukla občanská válka, Sheffield se přidal k Parlamentu, třebaže to znamenalo velikou osobní ztrátu.

Rozumíme tedy, že Smith našel u takového muže soucitné zacházení, avšak není pravděpodobné, že by lord Sheffield byl jakkoli potěšen spojit své jméno s knihou, kterou sám Smith označuje jako „tak podezřelé psaní“ a „tak nebezpečný traktát“.

Sám titul díla „A Paterne of True Prayer“ naznačoval autorovo mínění, že Modlitba Páně byla zamýšlena nikoli tak, aby se užívala jako modlitba, nýbrž jako vzor, podle něhož mají být utvářeny modlitby všech lidí.

V římské církvi bylo *Pater Noster* hrubě zneužíváno a nebylo učiněno vážné úsilí, aby se zarazilo lidové mínění, že pouhé její odříkání je spojeno s jakousi magickou účinností.

Přesvědčení protestanté se snažili střežit proti opakování toho zla. Odrazovali od formálního užívání Modlitby Páně a rozhodnější oddělení dokonce prohlašovali, že je nesprávné ji v veřejné bohoslužbě užívat. Plně si neuvědomovali místo, jež si získala v srdcích lidu.

Poznámky:

[1] Předmluva k *A Paterne of True Prayer*, 1605.

[2] *Calendar of State Papers: Domestic Series, 1603-10*, s. 24.

Přednášky Johna Smithe [1] o tomto předmětu — „které, jak praví roku 1605, dávno jsem přednesl k uším několika málo, byv tehdy lektorem ve městě Lincolnu“ — jsou pro naznačení jeho názorů v té době natolik důležité, že činíme rozsáhlé výňatky a podáváme jeho epištolu „křesťanskému čtenáři“ celou.

„KŘESŤANSKÉMU ČTENÁŘI

Milovaný, nediv se, že po tolika výkladech Modlitby Páně se tato knížečka přihlašuje, jako by měla co říci nad to, co již bylo proneseno. Abych vyznal pravdu, domnívám se, že by mohla podnítit soudného čtenáře k vnitřnějšímu pohledu do Kristova záměru v přednesení té modlitby. Možná i způsob pojednání jednotlivých proseb může dát nějaké světlo. Ale můj úmysl nebyl žádný z těchto. Když jsem zamýšlel spis vydat, pohnulo mne k tomu toliko očištění sebe samého od nespravedlivých obvinění a uspokojení několika přátel. Ať už je to cokoli a jakkoli je to vyřčeno, prosím tě z lásky, abys vyložil (věc dosti nestranně učiněnou) k lepší stránce, zvláště oněch několik otázek rozřešených na konci spisu. Zde bez obalu vyznávám, že jsem dalek mínění těch, kteří se oddělují od naší církve ohledně pevně stanovené formy modlitby (ačkoli od některých z nich jsem v Cambridge přijal část svého vzdělání), neboť si opravdu zaručeně ujišťuji sebe sama, na takových základech, jaké jsem ve spise podal, že stanovená forma modlitby není nezákonná. Avšak jako si Mojžíš přál, aby všechen Boží lid mohl prorokovat, tak i já si přeji, aby všechen Boží lid mohl pojímat modlitbu — tím spíše, že osobní potřeby, požehnání a soudy nejsou obsaženy zvláště a podle svých rozličných okolností v žádné formě modlitby, kterou by bylo možno vymyslet. Proto si přeji, aby mne v tomto spisu nikdo nepochopil nesprávně. Soudím, že není žádného učení ani mínění proti učení této...“

Poznámky:

[1] Úplný titul zní: „*A Paterne of True Prayer, A learned and comfortable Exposition or Commentary upon the Lord's Prayer: wherein the Doctrine of the substance and circumstances of true invocation is evidently and fully declared out of the holie Scriptures. By IOHN SMITH, Minister and Preacher of the Word of God. — At London, Imprinted by Felix Kingston for Thomas Man, and are to be sold at his shop in Paternoster Row at the signe of the Talbot, 1605.*“ — Viz také záznam u Stationers' Hall: „22 Martij [1605] Entered... A booke called A pateme of true Prayer... Done by John Smythe &c. of Lincoln.“ — Arber, *Transcript*, III, 285 (ed. 1876).

Vydání 1624: „London. Printed by J. D. for Thomas Man and are to be sold by William Sheffard, John Bellamie and Beniamin Fisher.“ — Pozdější mylné přiřazení jinému Johnu Smithovi („Preacher of the Word at Clavering in Essex“) vyplývá z jeho *Essex Dove*.

„Nedomnívej se, že v celém tomto spisu je jakékoli učení či názor odporující učení této Církve; s ohledem na to doufám, že u tebe nalezne spravedlivější posouzení. A pokud jde o onen mylný dojem, jež snad někteří pojali při slyšení učení, když jsem učil v Lincolnu, také svobodně a pravdivě prohlašuji, že jsem si nikdy (chvála Bohu za jeho milosrdenství) netroufl vpustit do mysli tak rouhavou myšlenku, abych zapochyboval, zda modlitba běžně nazývaná Modlitbou Páně je či není tou modlitbou, kterou Kristus učil své učedníky.

Neboť duší svou vyznávám, že je to táž modlitba co do podstaty, již Kristus předal svým učedníkům.

Proto tě, dobrotivý čtenáři, ať jsi kdokoli, prosím, abys tento spis přijal a vinil z jeho vydání spíše nutnost než mne.

Co do fráze a slohu, přiznávám, že je prostý a přímočarý; neboť nechci dopřát prospěchu ze slohu učeným, nýbrž neučeným pro lepší porozumění věci. Pravda a prostota se mohou dobře snést a pravda nemá být odmítána pro svou prostotu; spíše bych si přál, aby se lidé v nebeských věcech dovedli přizpůsobit schopnosti toho nejprostšího — to je cesta nejjistější, jelikož učenci rozumějí věcem sděleným prostě, avšak neučení nepojmou ani nejlehčí nauky, nejsou-li jim předloženy také lehkým způsobem, domácími, důvěrnými a jednoduchými řečmi.

Pakli by někdo přičítal tuto mou prostotu v tomto spise nevědomosti a nedostatku dovednosti, nebudu se snažit vyplít tuto předsudečnost z jeho mysli, jelikož vyznávám, že je částí mého úsilí mluvit prostě. A nevidím důvodu, proč — poněvadž řeč je tlumočnickem mysli — by tlumočnick potřeboval jiného tlumočnicka či komentář. A tak, znovu žádaje tvůj milosrdný soud, srdečně tě v Pánu zdravím. Modlete se za nás, bratří.

Tvůj v Kristu Ježíši
John Smith“

Smith se napřed pouští do jistých „obecných úvah“ a poté sestupuje „k vlastnímu výkladu slov“ modlitby a uzavírá několika pozoruhodnými otázkami, jež vnímavému čtenáři poskytnou podnětné podněty.

NESOUHLAS S RANÝMI SEPARATISTY

Dobře si byl vědom názorů oddělců na otázky, jimiž se zabýval, avšak s nimi nesouhlasil. Nebyl připraven zcela odsoudit užívání předepsaných forem modlitby.

I když se sám o několik měsíců později oddělil od Církve anglikánské, bylo to spíše výsledkem jeho vlastního uvažování než příkladem Francise Johnsona, co jej k tomu kroku přivedlo.

Byl příliš původní, než aby slepě přijal všechna závěrečná stanoviska dřívějších oddělců.

Rozdílné stanovisko mezi ním a oddělcem roku 1605 ohledně Modlitby Páně vystupuje najevo v jeho komentáři ke Kristovým slovům v předmluvě k modlitbě: „Modlete se takto.“

Tato slova, podle Smithova soudu, byla, jako by Ježíš lidem poručil modlit se „(1) věcí zde obsaženou a (2) s tu vyjádřenými city. ... Ačkoli Kristus nepřikazuje tato slova a věc a řád, přece je nezakazuje, neboť v celém Písmu není takového zákazu.

Proto Kristus ponechává na nás, jakožto věc lhostejnou, když se modlíme, abychom tuto modlitbu říkali či neříkali — jen abychom ji říkali ve víře a s procítěním; anebo jestliže ji neříkáme, přesto se

modlit podle ní. A to, domnívám se, žádný nestranný člověk nezapře.

Jsou však někteří (které budeme pokládat za bratry, ačkoli oni se za nás tak nepokládají, jelikož se od nás odloučili), kteří mají za nezákonné užívat Modlitby Páně jako pevně stanovené modlitby či jakékoli jiné předepsané formy modlitby; že jsou však v zřejmém bludu, může se ukázat z těchto následujících úvah.

Neboť je-li dovolené užívat Pavlových pozdravů, Davidových žalmů a Mojžíšova požehnání, pak smíme zákonně užívat Modlitby Páně nebo jakékoli jiné modlitby ve Svatém Písmu, která s ní souhlasí, jako modlitby.

Vždyť sám Pavel užíval vždy jednoho způsobu pozdravu; náš Spasitel Kristus, jak je velmi pravděpodobné, užil jednoho z Davidových žalmů se svými uředníky po prvním ustanovení a slavení své Večeře; a 92. žalm byl v židovské církvi obyčejně zpíván v den sobotní; a Mojžíš vždy užíval jednoho způsobu modlitby při zvedání stánku a jiného při jeho rozkládání.

Což zjevně slouží k vyvrácení toho mínění, které oni v posledním čase vymyslili — v rozporu s praxí starověké Církve i všech reformovaných církví v křesťanstvu, které mají jednotný řád veřejné modlitby, téměř totožný i co do samotné formy slov — a zřetelně nás to utvrzuje v přítomné pravdě, již držíme: že je dovolené užívat modliteb v Písmu, anebo jakýchkoli jiných modliteb, sepsaných Božími svatými a daných nám do rukou, souhlasných s Písmem.“ [1]

PRONÁSLEDOVÁNÍ

Ohledně pronásledování, které mu bylo v příštích dnech souzeno snášet tím palčivěji, Smith vyjádřil názor, že je to „hřích“. Je to hřích „páchaný na osobách, které uctívají Boha, a to buď na osobách Kazatelů, anebo Vyznavačů pravdy, což je zjevná potupa učiněná samotnému Bohu; neboť Služebníci jsou Boží vyslanci a každý pravý vyznavač je úd Kristův.

Proto jako je kníže zneuctěn, když je s jeho vyslancem hanebně zle nakládáno, tak je Pán zneuctěn ve svých Služebnících a poslích. A jako byl Kristus potupen, když bylo jeho tělo přibito na kříž, tak je potupován i nyní, když jsou pronásledováni údy jeho mystického těla.“ [2]

ÚŘEDNÍCI KRISTOVY CÍRKVE

Ve svém výkladu prosby „Přijď království tvé“ se Smith pozastavuje, aby uvážil: „Jaké jsou úřady a úředníci tohoto Království?“ Jeho odpověď je poučná, neboť ukazuje, jak daleko byl už tehdy nespokojen s hierarchií a řády duchovenstva nalézány v anglikánské Církvi. Všimněme si také, že již v tomto díle mluví o biskupovi jako o „Magistrátu církevním“. [3]

„Úřady a úředníci (kromě těch, kteří byli dočasní a mimořádní, jako Proroci, Apoštolové, Evangelisté) jsou následující:

- První úřad je vyučování a ten úředník se nazývá Doktor.
- Druhý je napomínání a ten úředník se nazývá Pastor.
- Třetí úřad je spravování a ten úředník se nazývá Starší; v Církvi anglické se nazývá Biskup.

- Čtvrtý úřad je rozdílení (distribučování) a ten úředník se nazývá Diákon.
- Pátý úřad je prokazování milosrdenství a ten úředník se nazývá vdova.

To vše je uvedeno Řím 12,7-8.

Otázky, jež jsou mezi Reformovanými církvemi ohledně těchto úřadů a úředníků, záměrně nechávám neprojednány, neb jsem jak nezpůsobilý je probírat, tak nerad urážím. Jen si přeji, aby takové spory mohly být ukončeny koncily a aby byl zachován pokoj církve.“

DVĚ VERZE MODLITBY PÁNĚ

Když Smith uzavírá své obecné úvahy o užívání a zneužití Modlitby Páně, píše takto:

„Jako člověk, který se chystá stavět dům, bude mít napřed plán neboli ideu ve své mysli, podle níž svůj dům utváří, tak je Modlitba Páně ideou neboli vzorem, podle něhož je utvářena každá pravá modlitba.

Poznámky:

[1] *A Paterne of True Prayer*, s. 10.

[2] Tamtéž, s. 90.

[3] *A Paterne of True Prayer*, Epistle Dedicatory (označení biskupa jako „the Magistrate Ecclesiastical“).

Ačkoli je toto nejvznešenější a nejdokonalejší plán modlitby, jaký kdy byl vymyšlen, přece — uvážíme-li, že je to toliko všeobecná modlitba a nesnadná k pravému užití tak, jak ji užil sám Kristus — může se jevit, že modlitba pojatá podle této modlitby je Bohu stejně přijatelná, ne-li více přijatelná Bohu než tato modlitba.

Neboť ačkoli je Modlitba Páně lepší než jakákoli jiná modlitba, přece člověk může, dovede a skutečně užívá svou vlastní, pojatou modlitbu lépe, než dovede užít Modlitbu Páně.

A modlitba je Bohem přijata či nepřijata podle toho, zda je správně užita, či zneužita. A toto je užitečné, aby na to prostý lid pomyslel, uváží-li jejich nesnesitelné zneužívání Modlitby Páně. Toliko tolik nechť postačí, co bylo řečeno o obecném uvážení Modlitby Páně.“ [1]

Hlavní Smithův výklad jednotlivých proseb této modlitby byl zdravý a užitečný a v té době by byl obecně přijatelný.

Jeho mysl však byla horlivá a tázavá a nespokojila se „nechat dobře být“. Byly určité související okruhy — „nesměřující otázky“, jak je nazývá — mimo hlavní záběr tématu, o něž se zjevně hluboce zajímal, a vyhradil si je k pojednání na konci knihy. Žihadlo bylo v ocase. Ty otázky byly podnětné jak k myšlení, tak k odporu. Vyvolávaly pozornost všech formálních a ledabylych nábožníků:

- „1. Zda se Kristus někdy modlil Modlitbou Páně?
2. Jak často Kristus užil Modlitby Páně a jak?

3. Zda Kristus pronesl všechna a pouze slova Modlitby Páně?
4. Jak se evangelisté Matouš a Lukáš liší ve znění Modlitby Páně?
5. Kdo se modlí lépe — ten, kdo říká Modlitbu Páně, nebo ten, kdo Modlitbu Páně neříká?“ [2]

Každá z těchto otázek je pojednána. Svou odpověď na druhou shrnuje takto: „Stručně tedy: Kristus užil této modlitby dvakrát, avšak nelze zajisté určit, zda ji [modlitbu] užil častěji, stejně tak nelze dokázat, že ji apoštolové užívali často.““ [3]

Poznámky:

[1] Poznámka současného anotátora v exempláři York Minster na okraji zní pobouřeně: „Too muche“ („Příliš mnoho“).

[2] *A Paterne of True Prayer*, s. 31-33, 34.

[3] Tamtéž, s. 178-182.

Jeho rozprava o třetí a čtvrté otázce je poučná, neboť odhaluje jeho ochotu čelit a svobodně zkoumat některé obtíže plynoucí z rozdílů v evangelijních zprávách. S ohledem na jeho pozdější osobitý názor na užívání Písma svatého nebude od věci vyložit jeho pojednání o těchto bodech.

Na otázku, zda Kristus pronesl pouze slova této modlitby, říká:

„Odpověď je toliko dohadná, neboť nelze dokázat, že užil právě těch slov, jež zaznamenali evangelisté. Důvod je ten, že evangelisté obvykle nezaznamenávají všechna a pouze ta slova, která Kristus pronesl, nýbrž jejich sumu a podstatu.

A jestliže se připustí, že tak evangelisté činili jinde, proč by to nemohli učinit zde — zvláště vidíme-li, že se evangelisté v mnoha Kristových řečech v slovním podání liší, jako například v blahoslavenstvích.

A to nijak nezpochybnuje pravdivost kanonického Písma, nýbrž spíše nám doporučuje ducha moudrosti a pravdy, jímž mluvili — totiž že různí spisovatelé, lišící se ve slovech, přece stále souhlasí v látce a podstatě učení.“

Poté, co uváží navazující otázku ohledně rozdílů dvou znění modlitby, pokračuje:

„Nyní z tohoto rozdílu mezi Matoušem a Lukášem, jenž je slovní, nikoli věcný, plyne tento důsledek: buď se evangelisté nepřesně vážali na slova, která Kristus pronesl, anebo Kristus pronesl Modlitbu Páně různými slovy při dvou rozličných příležitostech, kdy ji pronesl.“ [1]

Když dochází k závěru, Smith stále cítí, že svůj předmět nevyčerpal. Říká:

„Lze předložit rozličné další pochybnosti ohledně užívání Modlitby Páně, avšak není užitečné činit pochybnosti, leč by mohly být dobře rozřešeny; toliko tolik jako závěr tohoto pojednání o modlitbě: raději bych v modlitbě k Bohu pronesl pět slov z chápající víry a citu, než abych Modlitbu Páně odříkal tisíckrát nevědomě, nedbale či pověřivě.“

Tímto „partským výstřelem“ dílo končí. Jasně nám zjevuje, že se pisatel v anglikánské církvi necítil pohodlně. S veškerou pravděpodobností již z Lincolnu odešel, když byla kniha vydána, a nyní se musíme pokusit vypátrat jeho další kroky.

Poznámka:

Od doby, kdy byla tato kapitola napsána, jsem učinil další bádání v biskupském registru nad Exchequer Gate v Lincolnu.

Z tamějších archivů je zřejmé, že Smith nebyl rektorem, nýbrž pouze „městským lektorem“ u St. Peter at Arches.

Rovněž si nelámal hlavu s vyřízením obecné licence ke kázání. V tom se lišil od Richarda Bernarda, jenž 21. února 1599–1600 obdržel licenci ke kázání v celé diecézi lincolnské (sv. 28, *Institutions of Bishop William Chaderton*, fol. 118b).

Smith je označen jako „*clericus concionator*“; rektorem kostela byl za jeho času Adam Garside, který formálně rezignoval 28. března 1604. Následujícího dne byl William Dalby uveden do této rektorie na prezentaci krále Jakuba a byla mu udělena obecná kazatelská licence. V jeho případě bylo vše v pořádku (tamtéž, fol. 220b).

Starosta John Becke s aldermanem Leonardem Hollingworthem předložili proti Smithovi v biskupském soudu články pro urážku na cti. Následkem toho biskup 9. prosince 1602 ustanovil komisi, aby zasedala v kostele St. Peter at Arches dne 14., 15., 17. a 18. ledna 1602–3, vyslechla svědky a podala zprávu o případu.

Smith měl o biskupském soudu chabé mínění a 5. dubna 1603 se odvolal — jak říkal — k „kompetentním soudcům“. O této věci proběhla nějaká korespondence mezi sirem Wm. Wrayem a biskupem. (Viz *Act Book*, 1602–9, církevní soud v Lincolnu, folia 30b, 32, 36b, 37b, 40b, 41b).

[1] Odkazy v původním textu.

Štěpán Křivánek

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)